

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput centesimum quinquagesimum octavum. Vocatio gentium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

unanimiter in Templo.

Act. 4. 32. Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una; nec quisquam eorum qua possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

CAPUT CLVIII.

Vocatio gentium.

GEN. 12. 1, & seq. Dixit autem Dominus ad Abram In te benedicentur universae cognationes terrae. Et Gen. 18. 18.

Gen. 22. 15, 18. Vocavit autem Angelus Domini Abraham secundo de caelo, dicens, Benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae. Et Gen. 26. 4. & 28. 14.

Gen. 49. 10. Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mitendus est, & ipse erit expectatio gentium.

Deut. 28. 43. Advena qui tecum versatur in terra, ascendet super te, eritque sublimior; tu autem descendes, & eris inferior Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.

Deut. 32. 21. Ipse me provocaverunt in eo qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis; & ego provocabo eos in eo qui non est populus, & in gente stulta irritabo illos.

1. Reg. 2. 3, & seq. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes: recedant vetera de ore vestro Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore donec sterilis peperit plurimos; & quae multos habebat filios, infirmata est Dominus judicabit fines terrae, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.

2. Reg. 22. 44. Custodies me in caput gentium; populus quem ignoro serviet mihi.

Psal. 2. 8. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra.

Psal. 17. 44, & seq. Eripies me de contradictionibus populi, constituas me in caput gentium. Populus quem non cognovi, servavit mihi, in auditu auris obedivit mihi.

Psal. 21. 28, & seq. Reminscentur & convertentur ad Dominum universae fines terrae, & adorabunt in conspectu ejus universae familiae gentium; quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.

Psal. 44. 17. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constituas eos principes super omnem terram.

Psal. 46. 9. Regnabit Deus super gentes.

Psal. 66. 5. Latentur & exultent gentes, quoniam judicas populos in aequitate, & gentes in terra dirigis.

MATTH. 2. 1, & seq. Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehem Juda, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab oriente venerunt Ierosolymam, dicentes, Ubi est qui natus est rex Judaeorum? Vidimus enim stellam ejus in oriente, & venimus adorare eum.

Matth. 3. 9. Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham; dico enim vobis, quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae.

Matth. 8. 5, & seq. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum Centurio rogans, & dicens, Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Jesus, Ego veniam, & curabo eum. Et respondens centurio ait, Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, Vade, & vadit; & alii, Veni, & venit; & servo meo, Fac hoc, & facit. Audiens autem Jesus, miratus est, & sequentibus se dixit, Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel: dico autem vobis, quod multi ab oriente & occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob, in regno caelorum: filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Et dixit Jesus Centurioni, Vade, & sicut credidisti fiat tibi. Et Luc. 7. 2, & seq.

Matth. 10. 18. Ad praesides & ad reges ducemini propter me, in testimonium illis & gentibus.

Matth. 12. 17, & seq. Ut adimpleretur quod dictum per Jeremiam prophetam, dicentem, Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit anime meae: ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus: arundinem quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec ejiciat ad vitiorum iudicium; & in nomine ejus gentes sperabunt.

Matth. 15. 21, & seq. Et egressus inde Jesus secessit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Chanaan a finibus illis egressa clamavit, dicens ei, Misere mei, Domine, fili David; filia mea male à Daemonio vexatur

Eccc iij

Pſalm. 67. 32, 33. Venient legati ex Aegypto, Ethiopia preveniet manus ejus Deo. Regna terra cantate Deo.

Pſalm. 71. 8, & ſeq. Et dominabitur à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Ethiopes, & inimici ejus terram lingent. Reges Tharſis & inſula munera offerent; Reges Arabum & Saba dona adducent: & adorabunt eum omnes reges terra, omnes gentes ſervient ei & vivet, & dabitur ei de auro Arabia, & adorabunt de ipſo ſemper; tota die benedicent ei & benedicentur in ipſo omnes tribus terra; omnes gentes magnificabunt eum.

Pſalm. 81. 8. Surge, Deus, judica terram; quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Pſalm. 85. 9. Omnes gentes, quaſcunque feciſti, venient, & adorabunt coram te, Domine, & gloriſicabunt nomen tuum.

Pſalm. 86. 2, & ſeq. Glorioſa dicta ſunt de te, Civitas Dei. Memor ero Rahab & Babylonis ſcientium me: ecce alienigena, & Tyrus, & populus Ethiopum, hi fuerunt illic. Numquid Sion dicet, Homo, & homo natus eſt in ea, & ipſe fundavit eam Altiffimus? Dominus narrabit in ſcripturis populorum & principum, horum qui fuerunt in ea.

Pſalm. 95. 3, & ſeq. Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus Afferte Domino, patria gentium, afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus; tollite hoſtias, & introite in atria ejus; adorate Dominum in atrio ſancto ejus; convocatur à facie ejus univerſa terra; dicite in gentibus, quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terra, qui non commovebitur: judicabit populos in aequitate.

Pſalm. 97. 3, 4. Notum fecit Dominus ſalutare ſuum; in conſpectu gentium revelavit juſtitiam ſuam Viderunt omnes termini terre ſalutare Dei noſtri.

Pſalm. 101. 16. Et timebunt gentes nomen tuum Scribantur hac in generatione altera, & populus qui creabitur, laudabit Dominum.

Pſalm. 109. 2. Virgam virtutis tua emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

Pſalm. 116. 1. Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Ita. 2. 2, 3. Et erit in noviffimis diebus preparatus mons Domini in vertice montium, & elevabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent, Venite, & aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob; & docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in ſemitis ejus: quia de Sion exhibit Lex, & verbum Domini de Jeruſalem; & judicabit gentes, & arguet populos multos.

Qui reſpondens ait, Non eſt bonum ſumere pacem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit, Etiam, Domine, nam canelli edunt de micis, qua cadunt de menſa dominorum ſuorum. Tunc reſpondens Jeſus ait illi, O mulier, magna eſt fides tua; fiat tibi ſicut vis. Et ſanata eſt filia ejus ex hora illa. Et Marc. 7. 24.

Matth. 21. 40, 41. Cum ergo veniet Dominus vinea, quid faciet agricolis illis? Aiant illi, Malos male perdet, vineam ſuam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus ſuis. Et Marc. 12. 9. Luc. 20. 16.

Matth. 24. 14. Et predicabitur hoc Evangelium regni in univerſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus. Et Marc. 13. 10.

Matth. 28. 19. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Et Luc. 24. 47.

Marc. 16. 15, & ſeq. Et dixit eis, Euntes in mundum univerſum predicate Evangelium omni creatura Illi autem proſecti predicaverunt ubique.

Luc. 2. 30, & ſeq. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum; lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis tuae Iſrael.

Joh. 10. 16. Et alias oves habeo, quae non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus paſtor.

Joh. 11. 51, 52. Jeſus moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, ſed ut filios Dei, qui erant diſperſi, congregaret in unum.

Act. 2. 5, & ſeq. Erant autem in Jeruſalem habitantes Judaei, viri religioſi, ex omni natione quae ſub caelo eſt Stupebant autem omnes & mirabantur, dicentes, Nomen ecce omnes iſti, qui loquuntur, Galilaei ſunt, & quomodo nos audivimus unuſquiſque linguam noſtram in qua nati ſumus? Parthi, & Medii, & Elamitae, & qui habitant Meſopotamiam; Judeam, & Cappadociam; Pontum, & Aſiam; Phrygiam, & Pamphyliam; Aegyptum, & partes Libyae quae eſt circa Cyrenen, & advenae Romani, Judaei quoque, & Proſelytiſ Cretes, & Arabes; audivimus eos loquentes noſtris linguis magnalia Dei Petrus vero ad illos, Paenitentiam, inquit, agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti: vobis enim eſt repromiſſo, & filiis veſtris, & omnibus qui longe ſunt, quoſcunque advocerit Dominus Deus noſter Qui ergo receperunt ſermonem ejus, baptizati ſunt; & appoſita ſunt ad illum anima circiter tria millia.

Act. 8. 27, & ſeq. Et ecce vir Ethiops, Eunuſ potens Candaces reginae Ethiopum, qui erat ſuper omnes gazas ejus, venerat adorare

Isa. 11. 9, 10. Quia repleta est terra scientia Domini, sicut aqua maris operientes. In die illa radix Jesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur.

Isa. 18. 7. In tempore illo deferetur manus Domino exercituum à populo dirulso & dilacerato, à populo terribili, post quem non fuit alius, à gente expectante, expectante & conculcata, cujus diriperunt flumina terram ejus; ad locum nominis Domini exercituum, montem Sion.

Isa. 19. 18, & seq. In die illa erant quinque civitates in terra Egypti, loquentes lingua Chanaan, & jurantes per Dominum exercituum. Civitas Solis, vocabitur una. In die illa erit altare Domini in medio terra Egypti, & titulus Domini juxta terminum ejus erit in signum & in testimonium Domino exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad Dominum à facie tribulantis, & mittere eis Salvatorem, & propugnatores qui liberet eos, & cognoscetur Dominus ab Egypto, & cognoscetur Egyptii Dominum in die illa, & colent eum in hostiis & in maneribus, & vota vovebunt Domino, & solvent.

Isa. 25. 6, & seq. Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiae, pinguium medullatorum, vindemia defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, & relam quam orditus est super omnes nationes. Precipitabit mortem in sempiternum, & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra, quia Dominus locutus est, & dicit in die illa, Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvavit nos; iste Dominus, sustinimus eum; exultabimus & letabimur in salvari ejus.

Isa. 27. 13. Et erit, in die illa clangetur in tuba magna, & venient qui perditii fuerant de terra Assyriorum, & qui eieciti erant in terra Egypti, & adorabunt in monte sancto in Jerusalem.

Isa. 31. 7. In die enim illa abjiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quae fecerunt vobis manus vestrae in peccatum.

Isa. 35. 1, & seq. Latibit deserta & in via, & exultabit solitudo, & florebit quasi liliolum, germinans germinabit, & exultabit latibunda & laudans. Deus ipse veniet, & salvabit vos. quia scissa sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine; & quae erat arida, erit in stagnum; & sitiens, in fontes aquarum: in cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & juncti: & erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur; non transibit per eam pollutus. Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude; & letitia sempiterna super caput eorum; gaudium & leti-

in Jerusalem. Aperiens autem Philippus os suum, & incipiens à Scriptura ista evangelizavit illi Jesum, & dum irens per viam, venerunt ad quamdam aquam. Et ait Eunuchus, Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus, Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait, Credo Filium Dei esse Jesum Christum. Et jussit stare currum, & descenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum.

Act. 9. 15, 29. Dixit autem ad eum Dominus, Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israel. Loquebatur quoque gentibus, & disputabat cum Graecis: illi autem querebant occidere eum.

Act. 10. 21, & seq. Descendens autem Petrus ad viros, dixit, Ecce ego sum quem quaeritis: qua causa est, propter quam venistis? Qui dixerunt, Cornelius centurio, vir justus, & timens Deum, & testimonium habens ab universa gente Judaeorum, responsum accepit ab Angelo sancto, accersire te in domum suam, & audire verba abs te. Et loquens cum illo intravit, & invenit multos qui convenerant, dixitque ad illos, Vos scitis quomodo abominatum sit viro Judaeo, conjungi aut accedere ad alienigenam; sed mihi ostendit Deus neminem commitem aut immundum dicere hominem: propter quod sine dubitatione veni accersitus: & Cornelius ait. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus, audire omnia quaecumque tibi praecepta sunt à Domino. Aperiens autem Petrus os suum, dixit, In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus; sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum, & obstupuerunt ex circumcissione fideles qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus sancti effusa est: audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus, Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos? Et jussit eos baptizari in nomine Domini Jesu Christi.

Act. 11. 1, & seq. Audierunt autem Apostoli, & fratres qui erant in Judea, quoniam & gentes receperunt verbum Dei. Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem, dicens. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, sicut & nobis qui credidimus in Dominum Jesum Christum, ego quis eram, qui possem prohibere Deum? His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum, dicentes, Ergo & gentibus penitentiam dedit Deus ad vitam. Et illi quidem qui dispersi fuerant à tribulatione quae facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Phoenicem, & Cyprum, & Antiochiam, nemini la-

tiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

Isa. 42. 1, & seq. Ecce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet & legem ejus insula expectabunt Ego Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te, & dedi te in fœdus populi, in lucem gentium Cantate Domino canticum novum, laus ejus ab extremis terra; qui descenditis in mare, & plenitudo ejus; insula, & habitatores earum Laudate, habitatores petrae; de vertice montium clamabunt. Ponent Domino gloriam, & laudem ejus in insulis nuntiabunt Et ducam cecos in viam quam nesciunt; & in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta: hæc verba feci eis, & non dereliqui eos Surdi audite, & cæci intuemini ad videndum.

Isa. 43. 19, & seq. Ecce ego facio nova, & novans orientur; utique cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio flumina. Glorificabit me bestia agri, dracones, & struthiones; quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo. Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

Isa. 45. 5, 6. Ego Dominus, & non est amplius: extra me non est Deus. Accinxi te, & non cognovisti me: ut sciant hi qui ab ortu Solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est.

Isa. 45. 14, & seq. Hæc dicit Dominus, Labor Ægypti, & negotiatio Æthiopia, & Sabaim viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt; post te ambulabunt, vinciti manicis pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur. Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus: vere tu es Deus absconditus, Deus Israël Salvator Congregamini, & venite, & accedite simul, qui salvati estis ex gentibus. Convertimini ad me, & salvati eritis omnes fines terra: quia ego Deus, & non est alius. In memetipso juravi, egredietur de ore meo iustitia verbum, & non revertetur, quia mihi curvabitur omne genu, & jurabit omnis lingua. Ergo in Domino, dicit, mea sunt iustitia & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes qui repugnant ei.

Isa. 49. 1, & seq. Audite, insule, & attendite, populi de longe, Dominus ab utero vocavit me Et nunc dicit Dominus formans me ex utero servum sibi, ut reducam Jacob ad eum, & Israël non congregabitur: & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea, & dixit, Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Jacob, & facies Israël convertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terra. Hæc dicit Dominus

quentes verbum, nisi solis Judais. Erant autem quidam ex eis viri Cypri & Cyrenæi, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur & ad Græcos, annuntiantes Dominum Jesum. Et erat manus Domini cum eis, multaque numerus credentium conversus est ad Dominum. Pervenit autem sermo ad aures Ecclesie, quæ erat Jerusalem, super istis: & miserunt Barnabam usque ad Antiochiam. Qui cum pervenisset, & vidisset gratiam Dei, gavisus est, & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino; quia erat vir bonus, & plenus Spiritu sancto & fide. Et apposita est multa turba Domino. Profectus est autem Tarsum, ut quæreretur Saulus: quem cum invenisset, perduxit Antiochiam: & annam totum conversati sunt ibi in Ecclesia. Et docuerunt turbam multam: ita ut cognominarentur primum Antiochia Discipuli, Christiani.

Act. 13. 12, 45, & seq. Tunc Proconsulcum vidisset factum, credidit admirans super doctrina Domini Videntes autem turbas Judæi, repleti sunt zelo, & contradicebant his quæ à Paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter Paulus & Barnabas dixerunt, Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellistis illud, & indignos vos iudicatis aeterna vite, ecce convertimur ad gentes: sic enim præcepit nobis Dominus, Posui te in lucem gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terra. Audientes autem Genes gavisæ sunt, & glorificabant verbum Domini, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam aeternam. Disseminabatur autem verbum Domini per universam regionem.

Act. 14. 23, & seq. Transcuntesque Pisdiam, venerunt in Pamphyliam, & loquentes verbum Domini in Perge, descenderunt in Attaliam, & navigaverunt Antiochiam, unde erant traditi gratia Dei, in opus quod compleverunt. Cum autem venissent, & congregassent Ecclesiam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset gentibus ostium fidei.

Act. 15. 3, & seq. Illi ergo deducti ab Ecclesia, pertransibant Phœnicem & Samariam, narrantes conversionem gentium, & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos, Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere. Et qui novit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis; & nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum. Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum, narrantes quanta Deus fecisset, & prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacerunt, respondit Jacobus, dicens, Viri fratres, audite me. Simon narravit, quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo. Et huic concordant

redemptor Israël, sanctus ejus, ad contemsi-
lem animam, ad abominatam gentem, ad ser-
vum Dominorum. Reges videbunt, & consur-
gent Principes, & adorabunt propter Domi-
num, quia fidelis est, & sanctum Israël qui
elegit te. Hac dicit Dominus, In tempore
placito exaudi te, & in die salutis an-
xiliatus sum tui, & servavi te, & dedi
te in fœdus populi, ut suscitares terram,
& possideres hereditates dissipatas.....
Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab aq-
uilone & mari, & iisti de terra Australi.....
Leva in circuitu oculos tuos, & vide, omnes
isti congregati sunt, venerunt tibi: virgo ego,
dicit Dominus, quia omnibus his velut orna-
mento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi
spōsa. Quia deserta tua, & solitudines tuae,
& terra ruinae tuae, nunc angusta erunt pre ha-
bitatoribus, & longe fugabuntur qui absorbe-
bant te. Adhuc dicent in auribus tuis filii ste-
rilitalis tuae, Angustus est mihi locus, fac spa-
tium mihi ut habitem. Et dices in corde tuo,
Quis genuit mihi istos? ego sterilis, & non
pariens, transmigra, & captiva, & istos quis
enutrivit? ego destituta, & sola, & isti ubi
erant? Hac dicit Dominus Deus, Ecce leva-
bo ad gentes manum meam, & ad populos exal-
tabo signum meum; & afferent filios tuos in
ulnis, & filias tuas super humeros portabunt;
& erunt reges nutritii tui, & reginae nutri-
ces tuae: vulvi in terram demisso adorabunt te,
& pulverem pedum tuorum lingent.
Ila. 51. 5. Prope est fustus meus, egressus est
Salvator meus, & brachia mea populos judica-
bunt: me insula expectabunt, & brachium
meum sustinebunt.
Ila. 52. 10, & seq. Paravit Dominus bra-
chium sanctum suum in oculis omnium gen-
tium: & videbunt omnes fines terra salutare
Dei nostri..... Iste asperget gentes multas,
super ipsum continebunt reges os suum: quia
quibus non est narratum de eo, viderunt; &
quæ non audierunt, contemplati sunt.
Ila. 54. 1, & seq. Lauda, sterilis, quæ non
paris; decanta laudem, & hinni, quæ non pa-
riebas quoniam multi filii deserte, magis quam
ejus quæ habet virum, dicit Dominus. Di-
bata locum tentorii tui, & pelles tabernaculo-
rum tuorum extende; ne parcas: longos fac
funiculos tuos, & clavos tuos consolida: ad
dexteram enim & ad levam penetrabis, & se-
men tuum gentes hereditabit, & civitates de-
sertas inhabitabit..... Ecce accola veniet,
qui non erat mecum, advena quondam tuus
adjugetur tibi.
Ila. 55. 4, 5. Ecce testem populis dedi eum,
ducem ac præceptorem gentibus. Ecce gentem
quam nesciebas, vocabis; & gentes, quæ te
non cognoverunt, ad te current, propter Da-
minum Deum tuum, & sanctum Israël, quia
glorificavit te.
Ila. 59. 19. Et timebunt qui ab occidente

cordant verba Prophetarum: sicut scriptum est:
Post hac revertar, & reedificabo tabernaculum
David quod decidit, & diruta ejus reedifi-
ficabo, & erigam illud: ut requirant ceteri ho-
minum Dominum, & omnes gentes super quas
invocatum est nomen meum, dicit Dominus
faciens hæc. Notum à seculo est Domino opus
suum. Propter quod ego judico non inquietari
eos qui ex gentibus convertuntur ad Deum.
Act. 16. 14. Et quadam mulier, nomine Ly-
dia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, co-
lens Deum, audivit: cujus Dominus aperuit
cor, intendere his quæ dicebantur à Paulo. Cum
autem baptizata esset, & domus ejus, depre-
cata est.
Act. 18. 5, 6. Cum venissent autem de Ma-
cedonia Silas & Timotheus, instabat verbo
Paulus testificans Judæis esse Christum Jesum.
Contradictibus autem eis, & blasphemanti-
bus, excutens vestimenta sua dixit ad eos,
Sanguis vester super caput vestrum: mundus
ego: ex hoc ad gentes vadam.
Act. 21. 18, & seq. Sequenti autem die in-
troiebat Paulus nobiscum ad Jacobum, omnes-
que collecti sunt Seniores. Quos cum saluasset,
narrabat per singula quæ Deus fecisset in gen-
tibus per ministerium ipsius. At illi cum au-
dissent, magnificabant Deum, dixeruntque ei,
..... De his autem qui crediderunt ex gen-
tibus nos scripsimus, judicantes ut abstineant
se ab idolis, & sanguine, & suffoca-
to, & fornicatione.
Act. 22. 21. Et dixit ad me, Vade, quo-
niam ego in nationes longe missam te.
Act. 26. 1, 20. Tunc Paulus extenta manu
cepit rationem reddere..... his qui sunt
Damasci primum, & Jerusalem, & in om-
nem regionem Judææ, & gentibus annun-
tiabam, ut penitentiam agerent, & con-
verterentur ad Deum.
Act. 28. 28. Notum ergo sit vobis, quoniam
gentibus missum est hoc salutare Dei, & ipsi
audient.
Rom. 1. 5, 13. Per quem accepimus gratiam
& Apostolatam, ad obediendum fidei in omni-
bus pro nomine ejus; in quibus estis & vos
vocati Jesu Christi.
Rom. 3. 29, 30. An Judæorum Deus tan-
tum? nonne & gentium? immo & gentium:
quoniam quidem unus est Deus, qui justificat
circumcisionem ex fide, & præputium per
fidem.
Rom. 4: 16, & seq. Ut secundum gratiam
firma sit promissio omni semini, non ei qui
ex lege est solam, sed & ei qui ex fide est.
Abrahe, qui pater est omnium nostrum:
(sicut scriptum est, Quia patrem multarum
gentium posui te) ante Deum cui credi-
dit, qui vivificat mortuos, & vocat ea quæ non
sunt tanquam ea quæ sunt, qui contra spem
in spem credidit, ut fieret pater multarum gen-
tium, secundum quod dictum est ei, Sic eris.
FFFF

Erant au-
tem qui
nati & ad
m. Et erat
veneris or-
t. Pervenit
erat ser-
vum ab om-
nibus, &
& horaba-
manere in
oleum Spi-
a est mal-
entem Tar-
n cum sa-
& annu-
sta. Et de-
nominaverit.
Christiani
oculos ad
aper dicit
i istis ja-
dicabant his
antes. Tunc
accerrant, re-
um Dei: si
nos qui in-
nom ad gen-
tibus, ipsi
luteo vixit
atem genti
om Domini,
coramini ad
autem ve-
nem.
esset ipse
& loquens
natus ad tra-
, audierat
compleverat.
essent Ebra-
tus cum illi,
& fidei.
in illi ab E-
Semaritan,
& faciebant
ibus.....
ret, forent
, vixi fidei
in nobis de-
rbam Ebra-
orda Dei,
virum san-
crevit int-
orum.....
& audierat
vanta Dei
per eo. Et
bens, dicens,
ocuit, quon-
sumeri ex
& hanc an-
cordant

nomen Domini, & qui ab ortu Solis gloriam ejus; cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit, & venerit Sion redemptor.

Isa. 60. 3, & seq. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore oris tui. Leva in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: filii tui de longe venient, & filia tua de latere. Tunc videbis, & affluet; & mirabitur, & dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio camelorum operiet te, dromedarum Madian & Epha: omnes de Saba venient, aurum & ibus deserentes, & laudem Domino annuntiantes. Me enim insule expectant, & naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe, argentum eorum, & aurum eorum cum eis, nomini Domini Dei tui, & sancto Israel, quia glorificavi te. Et adificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi: indignatione enim mea percussi te; & in reconciliatione mea misericors sum tui: & aperientur porta tue jugiter: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur. Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te Civitatem Domini, Sion sancti Israel. Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, & non eras qui per te transfret, ponam te in superbiam seculorum, gaudium in generationem & generationem; & fuges lac gentium, & mamilla regum lactaberis; & scies quia ego Dominus salvans te, redemptor tuus fortis Jacob.

Isa. 62. 2, 11, 12. Et videbunt gentes Jussum tuum, & cuncti reges inclinant inum. Ecce Dominus auditum fecit in extremis terra, Dicite, filia Sion, Ecce Salvator tuus venit, ecce merces ejus cum eo, & opus ejus coram illo. Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti à Domino: tu autem vocaberis Quæsta civitas, & non Derelicta.

Isa. 65. 1. Quæsierunt me qui ante non interrogabant; invenerunt qui non quæsierunt me. Dixi, Ecce ego, ecce ego, ad gentem que non invocabat nomen meum.

Isa. 66. 18, & seq. Ego autem opera eorum, & cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus & linguis: & venient, & videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes sagittam, in Italiam, & Græciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam: & annuntiabunt gloriam meam gentibus, & adducunt omnes fratres vestros de cunctis gentibus, donum Domino, in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad

semen tuum.

Rom. 9. 24, & seq. Quos & vocavit nos, non solum ex Judæis, sed etiam ex gentibus: sicut in Osee dicit, Vocabo non plebem meam, plebem meam; & non dilectam, dilectam; & non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis, Non plebs mea vos: ibi vocabuntur filii Dei vivi. Quid ergo dicemus? quod gentes, que non sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam; justitiam autem que ex fide est.

Rom. 10. 17, & seq. Sed dico, Numquid non audierunt? & quidem in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines terra verba eorum. Sed dico, Numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit, Ego ad amulationem vos adducam in non gentem, in gentem insipientem, in iram vos mittam. Isaias autem audivit, & dicit, Inventus sum à non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant.

Rom. 11. 11, & seq. Sed illorum delictum salus est gentibus, ut illos emulentur. Quod si delictum illorum, divitiæ sunt mundi; & diminutio eorum, divitiæ gentium, quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus, quamdiu quidem ego sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo. Quod si delibatio sancta est, & massa; & si radix sancta, & rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt; tu autem cum oleaster esses, inferus es in illis, & socius radicis & pinguedinis olivæ factus es, noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radicem te. Dices ergo, Fracti sunt rami, ut ego inserar. Bene. Nolo enim vos ignorare, Fratres, mysterium hoc (ut non sitis vobis ipsis sapientes) quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel salvus fieret.

Rom. 15. 8, & seq. Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis, propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones Patrum; gentes autem super misericordiam honorare Deum, sicut scriptum est, Propterea confitebor tibi in gentibus, Domine, & nomini tuo cantabo. Et iterum dicit, Letamini, gentes, cum plebe ejus. Et iterum, Laudate omnes gentes Dominum, & magnificate eum omnes populi. Et rursus Isaias ait, Erit radix Jesse, & qui exurgeret regere gentes; in eum gentes sperabunt. Audacius autem scripsi vobis, Fratres, ex parte, tanquam in memoriam vos reducens, propter gratiam que data est mihi à Deo, ut sim minister Christi Jesu in gentibus, sanctificans Evangelium Dei, ut sit oblatio gentium accepta, & sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Jesu ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum, que per me non efficit

montem sanctum meum Jerusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israël munus in vase mundo in domum Domini. Et assumam ex eis in Sacerdotes & Levitas, dicit Dominus.

Jerem. 3. 17. In tempore illo vocabunt Jerusalem, Solum Domini; & congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Jerusalem, & non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

Jerem. 4. 2. Et jurabis, Vivit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia, & benedicent eam gentes, ipsique laudabunt.

Jerem. 16. 19, & seq. Domine, fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis: ad te gentes venient ab extremis terra, & dicent, Vere mendacium profecerunt Patres nostri, vanitatem qua eis non profuit. Numquid faciet sibi homo Deos, & ipsi non sunt Dei? Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam, & virtutem meam, & scient quia nomen mihi Dominus.

Jerem. 31. 34. Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me, a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus.

Thren. 4. 20. Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus, In umbra tua vivemus in gentibus.

Ezech. 17. 24. Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile; & siccavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum.

Os. 1. 10. Et erit in loco ubi dicitur eis, Non populus meus vos; dicitur eis, Filii Dei viventis.

Os. 2. 24. Et dicam non populo meo, Populus meus es tu.

Joel 2. 28. Et erit post haec, Effundam spiritum meum super omnem carnem.

Amos 9. 11, 12. In die illa suscitabo tabernaculum David quod decidit: & reedificabo aperturas murorum ejus, & ea qua corruerunt instaurabo, & reedificabo illud sicut in diebus antiquis: ut possideant reliquias Idumaeae & omnes nationes, eo quod invocatum sit nomen meum super eos, dicit Dominus faciens haec.

Mich. 4. 1, & seq. Et erit in novissimo dierum, erit mons domus Domini preparatus in vertice montium, & sublimis super colles, & fluent ad eum populi, & properabunt gentes multae, & dicent, Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob, & docebit nos de viis suis, & ibimus in semitis ejus; quia de Sion egredietur Lex, & verbum Domini de Jerusalem. Et iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes usque in longinquum; & concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in li-

Christus in obedientiam gentium, verbo & factis; in virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti: ita ut ab Jerusalem per circuitum, usque ad Illyricum, repleverim Evangelium Christi. Sic autem predicari Evangelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum aedificarem, sed sicut scriptum est, Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt: & qui non audierunt, intelligent. Nunc igitur proficiscar in Jerusalem ministrare Sanctis. Proba-verunt enim Macedonia & Achaia, collationem aliquam facere in pauperes Sanctorum qui sunt in Jerusalem. Placuit enim eis, & debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt Gentiles, debent & in carnalibus ministrare illis.

Rom. 16. 4. Quibus non solus ego gratias ago; sed & cunctae Ecclesiae gentium.

Rom. 16. 25, 26. Qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum, & praedicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysterii temporibus aeternis taciis, (quod nunc patefactum est per Scripturas Prophetarum, secundum praeceptum aeterni Dei, ad obedientiam fidei) in cunctis gentibus cogniti.

1. Cor. 1. 26. Videte enim vocationem vestram, Fratres; quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quae stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi & contemnitibilia elegit Deus, & ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret: ut non gloriaretur omnis caro in conspectu ejus.

Gal. 1. 15, 16. Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meae, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni & sanguini.

Gal. 2. 2, & seq. Contuli cum illis Evangelium quod prae dico in gentibus. Sed neque Titus qui mecum erat, cum esset Gentilis, compulsus est circumcidi. Sed contra cum vidissent quod creditum est mihi Evangelium preputii, sicut & Petro circumcisionis: (qui enim operatus est Petro in Apostolatam circumcisionis, operatus est & mihi inter gentes) & cum cognovissent gratiam, quae data est mihi, Jacobus, & Cephas, & Johannes, qui videbantur columna esse, dextras dederunt mihi & Barnaba societatis; ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem.

Gal. 3. 8, 14. Providens autem Scriptura, quia ex fide justificat gentes Deus, praenuntiavit Abrahae, Quia benedicentur in te omnes gentes. ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Jesu.

Gal. 4. 22, & seq. Scriptum est enim,

FFFF ij

scavit nos,
gentibus
m meam,
lectam;
Jerusalem
tam est eis,
ut filii Dei
quod gen-
appropria
qua ex file

Nam quid
nem terren
ra verba to-
n cogovet
latorem vir
em infirma
autem an
quatenus
non intere

m dicitur
or. Quod si
undis & h.
quom ma-
o dico gen-
ventiam du-
ficabo
& magis;
quod si dicit
m cum illa
& sicut re-
es, non ip-
torianu, no
Dicit ergo,
Bene
s, misterium
ientes) quia
el, deest pe-
omnis Israel

Christum fi-
is; propero
missione De-
orata bonae
verae cogite-
& nominis tu-
mini, gentes
audate omne
e cum omne
radix Jesse,
o cum genti-
m scripsi re-
m in men-
gratiam qua
mittit Chri-
Evangelium
, & sanctifi-
vitor gloriam
enim adha-
ve non est

gones, non sumet gens adversus gentem gladium, & non discent ultra belligerare. Et se debet vir subitus vitem suam, & subitus ficum suam, & non erit qui deterreat, quia os Domini exercituum locutum est.

Soph. 2. 11. Horribilis Dominus super eos, & attenuabit omnes Deos terra: & adorabunt eum viri de loco suo, omnes insula gentium.

Soph. 3. 9, 10. Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno. Ultra flumina Æthiopia, inde supplices mei; filii dispersorum meorum deferent munus mihi.

Agg. 2. 7, 8. Quia hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc unum medicum est, & ego commovebo calum & terram, & mare & aridam. Et movebo omnes gentes, & veniet Desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

Zach. 2. 10, 11. Lauda, & latere, filia Sion, quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus: & applicabuntur gentes multe ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui.

Zach. 8. 20, & seq. Hæc dicit Dominus exercituum, Usquequo veniant populi, & habitent in civitatibus multis, & vadant habitatores, unus ad alterum dicentes, Eamus, & deprecemur faciem Domini, & queramus Dominum exercituum, vadam etiam ego. Et venient populi multi, & gentes robustæ ad querendum Dominum exercituum in Jerusalem, & deprecandam faciem Domini. Hæc dicit Dominus exercituum, In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium, & apprehendent simbria viri Judæi, dicentes, Ibis vobiscum; audivimus enim, quoniam Deus vobiscum est.

Zach. 9. 10. Et loquetur pacem gentibus, & potestas ejus à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad fines terra.

Zach. 13. 8. Et erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergentur, & deficient; & tertia pars relinquetur in ea.

Zach. 14. 16. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus, que venerunt contra Jerusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent Regem Dominum exercituum.

Malach. 1. 10, 11. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.

quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per repromissionem: que sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo Testamenta: unum quidem in monte Sina, in servitutem generans; que est Agar: Sina enim mons est in Arabia, qui conjunctus est ei que nunc est Jerusalem, & servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est Jerusalem, libera est; que est mater nostra. Scriptum est enim, Letare sterilis, que non parit; & erumpe & clama, que non parit; quia multi filii desertæ, magis quam ejus que habet virum. Nos autem, Fratres, secundum Isaac promissionis filii sumus.

Eph. 2. 11, 12. Propter quod memores estote, quod aliquando vos gentes in carne, qui dicimini Præputium, ab ea que dicitur Circumcisio, in carne, manu facta: quia eratis illo in tempore sine Christo, alienati à conversatione Israël, & hospites Testamentorum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Christo Jesu, vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum. Et veniens evangelizavit pacem vobis, qui longe fuistis, & pacem iis qui prope. Ergo jam non estis hospites & advena, sed estis cives Sanctorum, & domestici Dei, superadificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.

Eph. 3. 1, & seq. Hujus rei gratia ego Paulus, vincit Christus Jesu, pro vobis gentibus, si tamen audistis dispensationem gratia Dei, que data est mihi in vobis. gentes esse coheredes, & concorporales, & participes promissionis ejus in Christo Jesu per Evangelium. Mihi omnium Sanctorum minime data est gratia hæc, in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi.

Col. 1. 23, 27, 28. Si tamen permanetis in fide fundati, & stabiles, & immobiles à spe Evangelii, quod audistis, quod predicatum est in universa creatura que sub celo est, cuius factus sum ego Paulus minister. quibus voluit Deus notas facere divitias gloria sacramenti hujus in gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloria, quem nos annuntiamus, corripientes omnem hominem, & docentes omnem hominem, in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu.

Col. 3. 9, & seq. Nolite mentiri invicem, exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit illum; ubi non est Gentilis & Judæus, Circumcisio & Præputium, Barbarus & Scythæ, servus & liber; sed

omnia & in omnibus Christus.

1. Theff. 2. 26. Prohibentes nos gentibus loqui; ut salve fiant.

1. Tim. 2. 7. In quo positus sum ego predicator & Apostolus, (veritatem dico, non mentior) doctor in fide & veritate.

1. Tim. 3. 16. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, apparuit Angelis, predicatum est gentibus.

2. Tim. 1. 11. In quo positus sum ego predicator, & Apostolus, & magister gentium.

2. Tim. 4. 17. Dominus autem mihi adstitit, & confortavit me, ut per me predicatio impleatur, & audiant omnes gentes.

1. Petr. 2. 10. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei; qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti.

Apoc. 7. 9. Post hac vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat; ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis; stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palme in manibus eorum.

Apoc. 10. 10, 11. Et accepi librum de manu Angeli, & devoravi illum, & erat in ore meo tanquam mel dulce: & cum devorasssem eum, amaricatus est venter meus: & dixit mihi, Oportet te iterum prophetare gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.

Apoc. 14. 6. Et vidi alterum Angelum volantem per medium caeli, habentem Evangelium aeternum, ut evangelizaret sedentibus super terram, & super omnem gentem, & tribum, & linguam, & populum.

Apoc. 15. 4. Quis non timebit te, Domine, & magnificabit nomen tuum? quia solus prius es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo.

Apoc. 21. 23, 24. Et civitas non eget Sole, neque Luna, ut luceant in ea; nam claritas Dei illuminavit eam, & lucerna ejus est Agnus: & ambulabunt gentes in lumine ejus, & reges terra afferent gloriam suam, & honorem in illam.

I. Priscorum ac recentiorum Judaeorum suffragiis hic adjuvamus. II. Typi Synagoga & Ecclesiae. III. Duplex eruitur sensus ex Isa. 19. 18, & seq.

I. **R**ERUM omnium, quas praenuntiari hominibus voluit Deus, nulla omnino est, in quam praedicendam majori consensu, crebrioribusque prophetiis conspirarint sacri Vates, quam gentium vocatio ad notitiam veritatis. Nam cum vanissimis religionibus & multiplici idolorum cultu tenerentur implicitae gentes, Judaei vero clarissima divinae & salubris doctrinae luce fruerentur, hi tamen caligarunt ad praesentis & inter ipsos versantis Messiae splendorem; illae sanctis ejus ultro paruerunt praecipis, & in ipsius obsequium concesserunt: arcano videlicet & mirabili Dei consilio, cujus gratiam satius est nos memori mente recolere, quam causam anxie perferutari. Neque vero id ita evenire debuisse, vel ignorarunt vetustiores Judaei, vel recentiores initiati sunt. Quod cum jam ex parte fieri Apostolorum

Ffff iij

Priscorum ac recentiorum Judaeorum suffragiis hic adjuvamus.

temporibus ceptum esset, hi Judæis palam in concionibus & coronis ingerebant oracula Prophetarum; haud ignari scilicet quorsum ea receptis vulgo sententis explicari solerent. Haudquaquam igitur reclamabant circumstantes Judæi, nec patrum suorum patientiam aut inscientiam recentiores arguerunt; imo vero, eisdem amplexi sunt interpretationes prophetiarum. Puta nobile illud prædictum è Psalmo secundo:

Psal. 2. 8.

Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ;

Psal. 67. 31.

quod nos demonstravimus in septima Propositione ex Ebræorum sententia Christo adscribi. Ei quoque in Schemoth Rabba adjudicatur istud, quod ex Psalmo sexagesimo septimo excerpimus: *Venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo. Regna terræ cantate Deo.* Effatum istud Isaiæ, quod attulimus è quadragesimo

Act. 13. 46. & seq.

nono capite, quodque sic Judæis apud Pisidas Antiochenos exposuerunt Paulus & Barnabas: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus, Posui te in lucem gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terræ. Audientes autem gentes gavise sunt, & glorificabant verbum Domini: non aliter intellexit R. David Kimchi, ex eo quippe colligit gentes salutis Israëlitis promissæ fore participes post bellum Gog & Magog, quod Messia temporibus conflatum iri Judæi autumant. Eodem refert Aben Ezra *עליון* alteram è sexagesimo quinto Isaiæ huc deprontam;*

Isa. 65. 1.

*Quæserunt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quæserunt me. Dixi, Ecce ego, ecce ego, ad gentem quæ non invocabat nomen meum: quæ *עליון* Paulus in Epistola ad Romanos in ejusdem doctrinæ probationem prius usurpaverat. Ad vocationem etiam gentium in Gemara, Tractatu de Paschate, confertur istud Osæ: *Et dicam non populo meo, Populus meus es tu; & ipse dicet, Deus meus es tu: quod in Epistola ad Romanos in eandem sententiam flecitur. Idem significari docetur in Beresith**

Rom. 10. 20.

Osc. 2. 24.

Rom. 9. 25.

Amos 9. 11.

Soph. 3. 9.

Act. 17. 16.

*Rabba his Amosi verbis: In die illa suscitabo tabernaculum David, quod decidit; & reedificabo aperturas murorum ejus; & ea quæ corruerunt, instaurabo, & reedificabo illud, sicut in diebus antiquis: atque his item Sophoniæ: Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno: quarum *עליון* priorie in eundem sensum utitur Jacobus in Actis. Adde Maimoniden in Jad, libro ultimo, capite de Regibus, scribere Judæorum hanc esse sententiam, futurum ut Messia hortamentis excitatæ ad pœnitentiam gentes veram legem capefiant. Thalmudici etiam expectatam sibi gentium vocationem insigni Parabola adumbrarunt; equi nimirum, in turo stabulum claudi bovis.*

Typi Synagoga & Ecclesie.
Gal. 4. 22, & seq.

II. Atque hæc gentium adoptio, & Judæorum rejeçtio, clarissimis præterea designata est typis in Veteri Testamento. Utamque in Abrahami liberis, uno Agare ancilla nato, altero Sara libera, expressam Paulus in Epistola ad Galatas accurate exposuit: & Judæi quidem filii sunt Synagogæ, quæ Legi subdita est, in ejusque obsequium mancipata; nos vero filii cœlestis Hierosolymæ, Ecclesie nimirum, quæ libera est, *qua libertate Christus nos liberavit. Quod & significatum esse docet Paulus*

Isa. 54. 1, & seq.

præclaro Isaiæ *עליון*, quem & huc attulimus: *Latere, sterilis, quæ non parit; erumpe, & clama, quæ non parturit; quia multi filii deserte, magis quam ejus quæ habet virum.* Synagogæ etiam & Ecclesie in Phenenna & Anna, uxoribus Elcanæ, accurata constat effigies. Phenenna complurium liberorum mater Annæ sterilitatem suam exprobrabat. At hæc precibus tandem suis exorato Deo, sancta & felici prole aucta est. Quæ cum ob susceptam sobolem Deo ageret gratias, cœlesti commota afflatu eas edidit voces, quas hic è prioris libri Samuelis secundo capite repræsentavimus, futuram gentium per Christum vocationem, Judæorum vero damnationem liquido prædicentes.

Duplex eruitur sensus ex Isa. 10. 18, & seq.

III. Contuli huc quoque memorabilem prophetiam, ex Isaiæ decimo nono capite petitam, qua futurum prædicit, ut in media Ægypto ara statuatur Deo, hostiæque ac munera publice offerantur. Psammitichi & Sennacheribi ætati hoc adscripserunt nonnulli. Verius Josephus Heliopolitanum Oniæ Templum signari censuit: quemadmodum supra ad Propositionem sextam observavimus. Sed quamvis *עליון* sensum hunc tribuamus, alium tamen sensum obtinere potest *עליון*, & vocationem gentium notare; juxta illud Malachiæ: *In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.*

Mal. 1. 11.

